

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

А Б З Я М Л І.

(Да дыскусіі ў справе абнаўленьня БХД).

Чакаў я, чакаў, калі на ба-
чынах «Бел. Крыніцы» пачне
хто гаварыць аб справе зямель-
най у абноўленай праграме БХД
і не дачакаў. Ужо многа аб чым
гаварылася, а аб гэтай, так важ-
най у жыцці беларускага на-
роду, справе дагэтуль ня ска-
зана нічога. Вось-жа няхай мне
будзе дазволена выказаць свае
думкі аб справе зямельнай.

Кожнаму беларусу, які па-
важна думае аб будучыні свай-
го народу, ясным ёсць, што
зямля, гэтая галоўная падстава
быту нашага народу, або ўсцяж
з рук яго ўцякае, або дробіцца
так, што ўжо ня ў сілах яна
выжывіць сваіх гаспадароў. Аб
гэтым у Зах. Беларусі ясна нам
гавораць вузенькія палоскі, во-
бак панскіх абшараў і асадніч-
кіх калёніяў, а ў Беларусі Усход-
най розныя колхозы і совхозы,
створаныя з аднятых сілай ад
беларускага народу зямель. Гэт-
кае палажэньне зямельнай спра-
вы ў Беларусі, яўна крыўднае
для беларускага народу, няўхіль-
на змушае гэты народ мець сваю
ўласную народную зямельную
праграму і імкнуцца да яе зрэалі-
заваньня.

Існуюць на сьвеце розныя
зямельныя праграмы і розныя
спосабы карыстаньня і валадань-
ня зямлёй. Прыгледзімся да іх
напарадку і зробім адпаведныя
да патрэб беларускага народу
высновы.

1. Валаданьне і карыстаньне
зямлёй на асновах неагранічанай
уласнасьці прыватнай, на асно-
вах буржуазна-капіталістычных,
якое спрыяе нагромаджваньню
вялікіх запасаў зямлі ў руках
нямногіх паноў з яўнай крыў-
дай малазямельных і беззямель-
ных сялянскіх масаў, зьяўляецца
выразна несправядлівым, аджыў-
шым свой век і дзеля гэтага
гаварыць аб ім тут ня прыхо-
дзіцца. Асабліва гэта робіцца
нам ясным, калі уцяім сабе,
што зямлі ў нас ёсць мала і што
нельга яе мець і ей карыстаць,
сколькі і як каму гэтага хо-
чацца.

2. Гэткаму неагранічанаму
прыватніцкаму спосабу вала-
даньня і карыстаньня зямлёй
проціўстаўляецца спосаб поўна-
га скасаваньня прыватнага зя-
мельнага права, спосаб комуні-
стычны. Пры гэтым спосабе, як
гэта ёсць сяньня ў СССР, зям-
ля лічыцца супольнай уласна-
сьцяй усіх грамадзян, супольна
абрабляецца рознымі калектыв-
нымі арганізацыямі, а так-жа
супольна карыстаюцца пладамі
зямлі тыя, што на ей працуюць.

Вось-жа ў тэорыі гэтка зя-
мельны парадок можа каму
здацца добрым, але ў практыцы
сусім інакш. У саветскай прак-
тыцы выйшла з гэтым так: зямля—
ўласнасьць дзяржавы, а ўсё ся-
лянства — гэта звычайныя па-
рабкі дзяржавы, ці сьпісьлей
кажучы — ўраду, які з ласкі
сваёй пакідае яму толькі абіркi
з яго мазольнай працы, а рэшту
забірае на свае патрэбы, часта
нямаючы нічога супольнага з
дабрабытам агульна-грамадзкім.
Дык і пры камуністычным спо-
сале валаданьня зямлёй, так як
і пры буржуазным, карыстаюц-
ца нямногія, а працуюць і пер-
пяць бяду дужа і дужа многія.
Знача, і аб увядзеньні камуні-
стычнага валаданьня зямлёй,
асабліва калі заводзіць яго сілай,
як у СССР, думаць беларускаму
народу ня прыходзіцца.

3. Ёсць яшчэ спосаб вала-
даньня зямлёй, які можна наз-
ваць народна-соцыялістычным.
Сутнасьць яго ў тым, што ўся
зямля якога краю лічыцца ўла-
снасьцяй агульна-народнай, дзяр-
жаўнай, а сялянам зямлядаецца
дзеля прыватнага карыстаньня,
але не на ўласнасьць. Добры
бок гэткага спосабу ў тым, што
ніхто ня мае магчымасьці на-
грамадзіць зашмат зямлі ў сваіх
руках з шкодай для іншых,
а бліжэ бок, што цалком ка-
суюцца права ўласнасьці, што
ў практыцы можа давесці на-
род да такога-ж нявольніка-па-
рабка, як і ў камуністых.

4. Але як агулам у жыцці,
так і ў справе зямельнай бела-
рускага народу, здаецца, най-
лепшай будзе дарога сярэдня.
Зямельную сваю праграму бела-
рускі народ павінен будаваць так,
каб яна сапраўды адпаведнай
была як прыватнаму эканаміч-
наму і маральнаму дабру гра-
мадзян беларускага краю, так
і агульна-грамадзкаму дабру
гэтай краіны. Дзеля гэтага зя-
мельная справа беларускага на-
роду павінна быць вырашана
прынцыпова на падставах права
ўласнасьці, але так, каб гэта
права ня шкодзіла агульна-гра-
мадзкаму дабру.

Праўда, думкі гэтыя ўжо
выказаў нехта ў адным з па-
пярэдніх нумароў «Бел. Крыні-
цы», калі была гутарка аб пра-
ве ўласнасьці, і мне яны па-
дабаліся, дык я іх прымаю за
свае і тасую іх так-жа да спра-
вы зямельнай. Будаваць зямель-
ную гаспадарку на падставах
калектывных, дзе гэтага хочучь
людзі і дзе гэтага вымагае агуль-
на-грамадзкае дабро, — гэта па-

З dziejności Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

w. Kiejpuny, Wil.-Trockaha
paw. Sprawazdača za 1934 h. z dziej-
ności hurtka B.I.H.I.K. u Kiejpunach,
Turhielskaj woł., Wilenska-Trockaha
pawietu, wyhladaje ŭ karotkich sla-
wach tak:

Knížkami z biblijateki hurtka i ha-
zetami karystalisia niekalki wiosak.

Pračytana 50 knížak. Hazety atrym-
liwaŭ hurtok takija: „Biel. Krynicu“,
„Samapomač“, „Chryscijanskiju Dum-
kn“ i „Ślach Moładzi“. Hurtok u wa-
kolicach paŝyraŭ drukawaneje słowa,
bolšaj dziejności raźwič z pryčyn ad
siabie niezaleznych nia moh.

Na sabrańni, dn. 9.II.35 h., urad
hurtka postanowiŭ pryłučycца da Juš-
koŭskaha hurtka B.I.H.I.K. i pracawać
supolnymi siłami.

Biblijateka astajecca na miescy ŭ
Kiejpunach. Zahadčykam biblijateki
budzie hr. Prakałowicz Izjder. Nieka-
tarymi časapisami biełaruskimi pasta-
noŭlena karystacca z hurtka ŭ Juškoch.

Siabry Kiejpunskaha hurtka Biel.
Instytutu Hasp. i Kultury ad dnia 9.II.
1935 h. buduć siabrami hurtka ŭ Juš-
koch.

Maładečna. Zamieŝt sprawaz-
dačy z Maładečanskaha pawietu ja
prymušany pawiedamič, što dziejność
hurtkoŭ Instytutu na prastory pawietu
spyniena administracyjnymi ŭladami.

Na pačatku dziejności Instytutu,
h. zn. u hadoch 1926—27, byŭ zalo-
žany cely rad hurtkoŭ u Maładečan-
skim pawiećcie, a nawat u Radaškawič-
ach byŭ zarhanizawany Centralny
Addziel Instytutu, jakomu padlaheli
hurtki Wialejskaha i Maładečanskaha
pawietu. Hurtki, aproč Radaškawič,
byli ŭ Dubrowie, Małoj Borkaŭščynie
i Krynicy. U M. Borkaŭščynie hurtok
byŭ źlikwidawany paru hadoŭ tamu
pašla adbytych tamaka arysłaŭ, a in-
šyje try jurydyčna isnawali dalej, a
hurtok u w. Krynicy nawat prajaŭlaŭ
niazhorš swaju dziejność, tahdy, kali
ŭ Radaškawičach i Dubrowie hurtki
zachireli.

U wieraśni miesiacy prošliha
1934 hodu byŭ zarhanizawaušysia no-
wy hurtok u w. Palikšy kala Rakawa

i ŭ hetym-ža miesiacy była padadzie-
na zajawa Maładečanskamu staraście.

SKANFISKAWANA.

Starosta Powiatowy. Mołodeczno
Mołodecki. dnia 28 października
Nr. B. 189/Stow. 1934.

Do
Zarządu Głównego Białoruskiego Insty-
tutu Gospodarki kultury
w Wilnie ul. Zawalna Nr. 1.

Wobec tego, że Koła Białoruskiego In-
stytutu Gospodarki i Kultury w m. Radosz-
kowicach, we wsi Dubrowa gm. Rakowski-
ej i we wsi Krynica gm. Radoszkowickiej od
1930 r. nie przejawiają żadnej działalności
oraz, od tegoż czasu nie odbywały się tam
zebrania członków jak również niema ani
Zarządu ani też Kierowników, albowiem
członkowie Zarządu względnie kierownicy w
międzyczasie bądź wyjechali z terenu powia-
tu bądź zbiegli do ZSRR, na zasadzie art.
26 rozporządzenia Prezydenta Rzpltej Pol-
skiej z dnia 27.X.1932. o prawie o stowarzy-
szeniach (Dz. U. R. R. Nr. 94. poz. 808),
wykreśliłem te Koła — a mianowicie: Koło w
m. Radoszkowicach, we wsi Krynica gm. ra-
doszkowickiej i we wsi Dubrowa gm. rakow-
skiej z rejestru tut. Starostwa.

O powyższem podjęć do wiadomości.
Starosta Powiatowy.
M. Olszewski.

SKANFISKAWANA.

мойму ідэал, які сапраўды су-
ліць лепшую будучыню бела-
рускаму народу.

Урэшце прапаную прыняць
у зямельную праграму абноўле-
най БХД наступныя пункты:

1. Зямля і ўсе прыродныя
багацці на Беларусі на падста-
ве прыроднага права зьяўляюц-
ца ўласнасьцяй беларускага на-
роду.

2. Валаданьне і карыстаньне
зямлёй на Беларусі павінна быць
апэрта на падставе права ўла-
снасьці.

3. Прыватная зямельная ўла-
снасьць павінна быць разложэ-
най так, каб ня шкодзіла агуль-
на-грамадзкаму дабру.

4. Вобак прыватных зямель-
ных гаспадарак могуць існаваць
і гаспадаркі калектывныя, дзе
гэтага хочучь людзі, а так-жа
дзе гэтага вымагае агульна-
грамадзкае дабро.

5. Найлепшай формай пры-
ватнай зямельнай гаспадаркі на-

лежа ўважаць гаспадарча-сама-
выстарчальныя хутары.

6. Хутары павінны мець зям-
лі ня больш такой нормы, якой
хапае на дастатнае выжыв-
леньне і культурнае ўтрыманьне
сялянскай сям'і.

7. Арганізаваньне зямельных
гаспадарак, а так-жа азначаньне
колькасьці зямлі і варункаў яе
атрымання праводзіцца адпа-
веднымі органамі ў паразумень-
ні з зацікаўленымі.

8. Імкнуцца да пашыраньня
і павялічання зямельна-гаспа-
дарчай культуры.

9. За справядлівыя цэны на
прадукты сялянскія і фабрыч-
ныя; проціў выкарыстаньня
вёскі месам і наадварот.

10. Протіў чужацкага асад-
ніцтва на беларускіх землях.

Абноўленую нашу арганіза-
цыю прапаную назваць: Бела-
рускае Народнае Аб'яднаньне.

У. Ц.—ч.

Świątkawańnie Litoŭskaj Niezaležnaści.

16.II.1918 h. Litwa była abwieščana niezaležnaj dziaŭaj. Woś Źa ŭwieś litoŭski narod kožny hod świątkuje hety dzień, jak najbołšaje swajo nacyjanalnae swiata. Toje-ž samaje było i sioleta, kali 16.II. minula 17 hadoŭ ad času abwieščanńia niezaležnaści Litwy.

Litoŭskaje hramadzianstwa ŭ Wilni świątkawała hety dzień u nastupnym paradku.

A hadz. 10 ranicy ŭ kaściele św. Mikalaja adbylosia ŭračystaje nabaženstwa, jakoje adpraŭlaŭ Ks. Wiskont, a kazańnie kazaŭ Ks. Raštutis. Padčas nabaženstwa chor pryhoža piajaŭ kaściełnyja twory. Narodu u kaściele było poŭna. Byli pradžaŭniki ad biełarusau i ad palakoŭ.

A hadz. 7 wiečaram u zali litoŭskaj gimnazii im. Witaŭta Wialikaha adbylosia ŭračystaje akademija ŭ čeść dnia Litoŭskaj Niezaležnaści.

Zala, bitkom nabita publikaj, była pryhoža ŭdekorawanaja. U hłybi sceny krasawaŭ slaŭny i šyroka wiedamy ŭ litoŭskim mastactwie abraz litoŭkimać z karaŭłotam, jakoja pradučy na im wuča hramaty dzicia swajo. Abraz hety nadawaŭ ton usiej akademii, na jakoj wyrazna wykazwałasja značeńnie dla litoŭskaj niezaležnaści litoŭskaj nacyjanalnej kultury.

Pieršym punktam prahramy akademii było ŭstupnoje słowa Staršyni Wilenskaha Litoŭskaha Tymčasowaha Kamitetu hram. K. Stašysa, jaki padkreśliŭy hałoŭnyja mamenty ŭ historyi litoŭskaha narodu i jahonuju adpornasć na napor swaich worahaŭ, zaklikaŭ litoŭskaje hramadzianstwa da tworčaj kulturnaj pracy dzieła zamacawańnia i pašyreńnia niezaležnaha bytu litoŭskaha narodu.

Pašla ŭstupnaha słowa Staršyni

nastupili prywitańni. Pieršym witaŭ litoŭcaŭ u dzień ich wialikaha nacyjanalaha swiata ad imia Biel. Nac. K-tu hram. Ul. Kazłoŭski, padkreśliwajučy značeńnie litoŭskaj niezaležnaści tak-ža i dla sprawy niezaležnaści biełaruskaha narodu.

Pašla pradžaŭnika Biel. Nac. K-tu jašče wystupali z prywitańniem litoŭcaŭ: student ukrainiec ad imia Kruška Ukrainskich Studentaŭ i student biełarus, M. Ščors—ad imia Biel. Studenskaha Sajuzu.

Aprača hetych prywitańniaŭ wusna, było nadastana celaje mnostwa prywitańniaŭ u telehramach i pišmach.

Adnym z hałoŭnych punktaŭ prahramy akademii byŭ referat Ks. K. Cybirasa na temu: „Narodnaje wychawańnie i my“. U referacie swaim prelehent padkreśliŭy padstawowyja iskladowyja čaściny ŭ narodnym wychawańni, rolu ŭ hetaj sprawie starejšaha i maładziejšaha pakaleńnia, zaklikaŭyčy ŭrešcie litoŭskaje hramadzianstwa da supolnaj pracy na niwie litoŭskaj narodnaj kultury, jakoja Źjaŭlajecca adnej z hałoŭnych padstaŭ narodnaj woli i ščaścia.

Pa referacie byŭ wykanany ceły rad litoŭskich narodnych pieśniaŭ, a ŭrešcie pieršy akt opery „Biruta“, jaki, jak swaim źmieŭstam, tak krasoj i daskanalnasćaj wykananńia, sapraŭdy začarawaŭ haściej prysutnych na akademii. Zakončyłasja akademija litoŭskim nacyjanalnym hymnam, jaki adapiajała publika.

Cikawa adznačyć, što ŭžo ad celaha radu hadoŭ u dzień litoŭskaha nacyjanalaha swiata witaŭcaŭ litoŭcaŭ tolki biełarusy i ukraincy. Dobry heta znak, znak żywoj družby troch bratnich i susiednich narodaŭ.

P. Ł.

Rastralańnie ŭ Sawietach Br. Taraškiewiča, S. Rak-Michajłoŭskaha i Dwarčanina.

U Wilniu pryšla wiestka, što Br. Taraškiewiča, jaki prabywaŭ u Maskwie, bałšawiki rastralali. Adna ryskaja hazeta, niekalka dzion tamu, padała wiestku, što Rak-Michajłoŭski i Dwarčanin, jakija byli bałšawikami saslanyja, tak-ža rastralany. Hetyja wiestki apublikawali mnohija hazety, a ŭ Wilni „Kur. Wilenski“ i „Słowo“.

Br. Taraškiewič, staršynia „Bełarускай Сялянска-Работніцкай Грамады“, pašla likwidacyi hetaj partyi, Wilenskim Akružnym sudom byŭ zasudžany na 12 hadoŭ katarhi. Pašla warunkowaha pradčasnaha zwalnienńia z wastrohu, Taraškiewič uciok z Polšcy i z Hdansku kiraŭaŭ nielehalnaj kamunistyčnaj dziełnaścij u Zach. Bielarusi. Byŭ złoŭleny polskaj palicyjaj i zasudžany Wilenskim Akružnym sudom, druhi raz, na 8 hadoŭ katarhi. Pašla hetaha Sawiety abmiannali Taraškiewiča ŭ abmienienie palityčnymi wiaźniami z Polščaj.

Rak-Michajłoŭski—b. pasol i dziejač „Bel. C. P. Грамады“, razam z Taraškiewičam zasudžany ŭ praciesie „Hramady“ na 12 hadoŭ katarhi, pašla pradčasnaha warunkowaha zwalnienńia z wastrohu uciok u Sawiety. Dwarčanin—b. pasol klubu „Zma-

hańnie“. Jaho za kamunistyčnuju dziełnaść Wilenski Akružny sud zasudziŭ na 8 hadoŭ katarhi. Sawiety wymieniali Dwarčanina ŭ abmienienie palityčnymi wiaźniami z Polščaj.

„Žwizaŭsia z niechryščaj i prapaŭ za ništo“.

Kali Branisłaŭ Taraškiewič siadzieŭ u polskaj turmie, bačka Branisława, stary Adam Taraškiewič, tady wyraziŭsia ab palityčnaj dziełnaści swajho syna tak: — „žwizaŭsia z niechryščaj i prapaŭ za ništo“.

—o—

Praŭda, hetyja žudasnyja wiestki ab rastrelach uspomnienych biełarusau bałšawikami dahetul nie prawierany. Nadta mahčyma, što jany — zwyčajnaja — choć hadkaja — niečaja wydumka; adnak, wiedajučy adnosiny maskoŭskich bałšawikoŭ da biełaruskaha narodu, usiaho možna spadziewacca. Dyk praŭdziwymi astajuca słowy staroha Taraškiewiča ŭ adnosinach da ŭsiech biełarusau, što žwiazalisia z bałšawikami, bo choć jany fizyčna i żywy, dyk maralna dla biełaruskaha narodu pamioršyja.

„Dobraja palicyja i błaħaja apazycyja“.

(Z pramowy min. Kaściakłoŭskaha ŭ senackaj komisii).

Nadowiačy ministr unutranych spraŭ Kaściakłoŭski skazaŭ pramowu, u jakoj, pašla niadaŭniašniaj pramowy ŭ Sojmie, wyrazna pastawiŭ kiraŭničy rul unutranej polskaj palityki.

Ministr Kaściakłoŭski ćwierdziŭ, što ŭ Polšcy takaja palicyja, jakoj niama na świecie — najlepšaja, a palicejskija žwiazanyja wielmi surowym rehulaminam i trymajucca ŭ mocnaj dyscyplinie. Kali dzie bywaje, što palicyja stralaje, dyk heta jość złoje dziełanie apazycyi — ćwierdziŭ ministr, bo apazycyja nastrajwaje ahrešyŭna da palicyi roznyja elementy.

Pramaŭlajučy-ž da ŭkraińskich pasłoŭ, min. Kaściakłoŭski skazaŭ miż inšym hetak: — Kamu maju dawać deklaracyju ab nacyjanalnych mienšasćiach? Hramadzianstwu ci wam? Hramadzianstwu patraplu jaje dać u takaj formie, u jakoj przyznaju słuŭnaj i adpawiednaj wam jaje dawać nia budu. Wy žadajecie deklaracyi i pryračeńnia, a sami nia wyjawili lojalnasć da polskaj dziaŭaj.

Pry hetym min. Kaściakłoŭski wyjawiaŭ swaju nadzieju, što hetyja ŭkraińskija pasły ŭžo bolš u polski parlamant nia pryduć, bo ich, byccam, ŭkraińskija wybaršcyki nia wybiaruć(?)

Dalej min. Kaściakłoŭski ab ŭkraińskich pasłach kazaŭ hetak: — Wa-

ša dziełnaść škodnaja dla polskaj dziaŭaj i ŭkraińskaha hramadzianstwa; robicie ŭsialakija kryŭdy, jakija tolki polskaj dziaŭaj moźacie zrabić. Heta nia jość darohaj da sužyćcia palakoŭ z ukraincami. Heta daroha da raźjednywańnia.

Ukraińcy zabili Pierackaha. Min. Kaściakłoŭski ŭ hetaj-ža pramowie zajawiŭ, što B. Pierackaha (b. min. unutranych spraŭ) zabili ukraińcy; paklikaŭsia pry hetym ministr na „Biuletyn krajowej ekzekutywy“ i na „Ukraińskaha nacyjanalistaha“, dzie napisana, što Pieracki byŭ najbołšym škodnikom dla ŭkraińskaj sprawy. Pry hetym min. Kaściakłoŭski skazaŭ, što min. Pierackaha zabila ŭkraińskaja arhanizacyja.

Heta pramowa kiraŭnika polskaj unutranej palityki jość adkazam na ŭsie ŭkraińskija zajawy — u Sojmie i Senacie — u sprawie terytoryjalnaj aŭtonomii.

Uwažajem, što heta jość adkazam i pasłu Jaremiču, jaki ŭ apoŭniaj sojmawaj pramowie hetak mocna plaŭjaŭ himn chwały min. Kaściakłoŭskamu.

Napaśledak treba adciemlić, što, jak widać z hetaj pramowy ministra, uhody z Ukraińskim Klubam nia budu.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Канфіскацка „Калосье“. Па загаду віленскага гарадскога Старасты дня 19-га г. м. паліцыя сканфіскавала кніжку 1-ю беларускага літаратурна-навуковага часопісу — „Калосье“.

СКАНФІСКАВАНА

7.XII.1934 г. гэнае прызнаньне мітрапалітам аб патрэбе праваслаўнага календара папоўска пераслаў выдавецтву „Głos Prawosławia“, якое цалком надрукавана на першай бацьне „Kalendarza Prawosławnego“. Вось абразок душпастырства маскалёў на беларускім царкоўным пагосьце. Cidarчук.

Агульны гадавы сход сяброў Т-ва Прыяцеляў Беларусаведы пры У. С. Б. адбудзецца дня 24-га г. м. у VI-й залі галёўнага будынку ўнівэрсытэту. Пачатак сходу а гадз. 10 мін. 30, другі тэрмін—гадз. 11 я.

Рэфэрат на тэму: „Раздрабленьне зямельных гаспадарак на Віленшчыне“ прычытае 23.II. у памешканьні Бел. Студ. Саюзу (Завальная 1) студэнт аграноміі і сябра Саюзу Засім Піліп. Уваходвольны. Пачатак а гадз. 19-й.

Пчаларская вечарына. Рэдакцыя „Беларускае Борні“ ладзіць дня 3-га сакавіка сёлета, у зал. Литоўскага Студэнскага Саюзу (Віленская вул. 28-2) вечарыну, з адпаведнай лекцыяй дзеля прапаганды пчаларства і спажывацьця мёду. Пачатак а гадз. 7.

Шосты гадавы балъ Студэнскага Саюзу Беларускага, Литоўскага і Украінскага адбудзецца ў Вільні ў суботу 2-га сакавіка сёлета, у залах Музычнае Консэрваторыі (Конская 1). Пачатак а гадз. 22.

Dr. Stanisław i dr. Jadwiha Hryniewiczzy.

Suchoty (Tuberkuloza).

Suchoty ŭ dorosłych ludziej. Suchoty amal nie zaŭsiody možna wylekawać, kali pačać lekaŭańnie na samym pačatku chwaroby. Dzieła taho treba było-b wiedać, jak henaja chwaroba prajaŭlajecca ŭ najraniejšym peryjadzie, kab paznać, ci niechta z chatnich nie zachwareŭ.

Razhledzim ciapier koratka tyja z najčaściejšych sposabaŭ, jakimi chwaroba pačynaŭjecca.

1). Čaławiek, jaki byŭ dahetul zusim zdarowu, nikoli raniej nie chwareŭ, byŭ dužym, ničoħa błaħoha ŭ sabie nie pačuwaŭ, raptoŭna pa ciazkaŭ fizyčnaj pracy, abo nat unačy sjarod snu, zakašlajaje, a sa sploŭkami adychodzić bolšaja ci mienšaja kolkasć krywi. Kroŭ moža chutka spynicca, moža paŭтарыцца niekalki разоў тоје самaje jašče ŭ praclahu paru najbližejšych dzion. Potym usieñka byccam supakojwajecca, adnak nia ščyra, dzieła taho, što paždaŭšy jašče bolš — razwoj chwaroby idzie napierad i lekawacca ŭžo pozna.

Biazumouħa, nia kožnaja kroŭ u sploŭkach pakazywacimie na suchoty. Šmat jakija inšyja pryčyny mohuć wyklikać kroŭ z horla. Kab nie pałočacca darma — najlepš u hetkich nahodach žwiarnucca da dochtara i toj nam skaža, što majem dumać i rabić.

2). Inšym razam pačatak suchotaŭ pakazwajecca suchim kašlam. Čaławiek dahetul zdarowu, nie stary, nie prastudžany, kašlaje panočach kašlam suchim, doŭha trywajučym. U takich nahodach

lepš zadoŭha nia ždučy žwiarnucca da dochtara i nia zwodzić slabie prastudaju, ci znoŭ nia bačyć usiaje pryčyny kašlu ŭ kureñni wyklučna. Asabliwa padazronym budzie kašal u slami, dzie niechta ŭžo chwareŭ na suchoty.

3). Niekatoryja chwaroby, jak wadzior i kokluš u dzieciach, a zapaleńnie lohkih u dorosłych pakidajuć pa sabie doŭha trywajučy ciazki kašal. I tutaka budźma astarožnymi, dzieła taho, što ŭ ludziej mała adpornych, abniadužaušych pa ciazkaj chwarasći, lohkija robiacca chutka miescam, dzie suchoty mocna razrastajuca.

4). Bywaje časam z suchotami inakš. Čaławiek nia kašlaje, nie pakazwajecca ŭ jaho z horla kroŭ, ahulna jon nat dobra čujecca, a woś nia hledziačy na dobruju achwotu da jady, jon chudzieci mie. Inšyja ad samaha pačatku nia majuć achwoty da jady a zatoje ŭ trybuchu ŭ ich ballić niešta, da taho jašče dachodzić wanity, wolnasć. Uwaha čaławieka nakiroŭwajecca na henyja woś prajawy, a pakul niechta zdumaŭe ab suchotach moža być ŭžo pozna.

5). Maładyja dziełčata z bielaju prazrystaju twaraju, što lekujucca na „niedachop krywi“, pawinny padumać, što ichniaja blednasć moža być chutkaj i adzinaju prajawaju nadta ranniaje pary suchotaŭ.

6). Dušnasć, na jakuju narakajuć časam ludzi pry ciaziejšaj krychu rabocie, kali heta ŭ maładych ludziej sa zdarowym sercam, moža taksama być adnej z rañnich prajawaŭ suchotaŭ.

7). Inšym razam pačatak suchotaŭ prajaŭlajecca bolu ŭ hrudziach, kolkami ŭ baku, zaciažnymi zapaleńniami loħačnaje balonki. Henyja prajawy mohuć na niejki čas spynicca, kab paźniej wliarnucca z bolšaju jašče natuħaju.

8). Ahulnaje abniadužanńie, slabasć moža apawiaščać suchoty.

9). Čaławiek pačynaŭe dastawać napadaŭ trasacy, čuŭe pierad hetym i pry hetym choład pa celym ciełe. Pašla trasacy maje haračku i pacieje. Trasca prychodzić rehularna abo nasakwaje niespadzieŭki. Časta ludzi dumajuć, što heta malaryja, a heta taksama adna z mahčymasćiaŭ pačatku suchotaŭ.

Inšym razam chwory nia maje ani trasacy ani harački a pacieje tolki načami. Poty nadta niamiłyja, chwory, nat i nia dumajučy ničoħa ab suchotach, bačyć pamiz imi i inšymi potami wialikuju rožnicu.

Dyk z pierakazanych wyšej mahčymasćiaŭ bačym, jak roznajaka pačynaŭjecca henaja strašnaja chwaroba. Čym bolš henyh prajawaŭ u adnaho čaławieka, tym bolš možna bajacca, što heta suchoty, i treba, kab jon sam ci kab jaho niechta paslaŭ jaknajchutčej da dochtara. Nia ždać, pakul čaławiek taki zusim abniadužaje, tutaka pozna ŭžo pačać lekaŭańnie i jano moža ničoħa nie pamahčy.

Suchoty — adna z chwarobaŭ, jakuju dastajacca pa bačkoch. Treba heta razumieć nie dasłoŭna, što mać ci bačka nadzjalaje swaich dzieciach chwarasćiu (chacia i tak bywaje), a što ŭ slami suchotnikaŭ majecca spadkabiernicki nachil da henaje chwaroby. Čaj tolki čaławiek maje niespahadajučyja jamu ŭmowy, kali pry henym budzie nachil da chwaroby, — užo biada. Lohka tut razumieć, što adnolkawyja ŭmowy nie zaŭsiody ŭ usich dađuć chwarobu. Adzin mieŭ spadkabiernicki da jaje nachil, inšy nie.

Lahčej zachwareje čaławiek, jaki budučy matym mieŭ anhielskuju chwarobu ci skrofuty.

Staršynia Ukrainskaj Parlamantarnaj Re- prezent. pytajecca ŭ min. Kaściakouškaha.

Pašla wiadomaj pramowy min. Kaściakouškaha ŭ senackaj kamisi, u jakoj jon, miż inšym, prahawarwajučy da ukrainskich pasłoŭ, skazaŭ, — „Wy prychodзіcie da mianie i tady našyja hutarki majuć zusim inšy charakter, a pašla spatykajusia z wialikimi niespadziankami na publičnym forumie. Wašy wystupy ŭ Sojmie, Wašy zajawy ŭnutry i nawonki nia zhodnyja z tym, što haworycca ŭ małym kruzie. Nia maju namieru j

nie chaču prymać učasčia ŭ hetaj dwuličnaj ihry,“ — staršynia Ukrainskaj Parlamantarnaj Reprerentacyi pašoŭ Dr. D. Lewicki publična, adkryty tым pišmom z dn. 17 h. m., zwiarnuŭšla da min. Kaściakouškaha z apytańniem—prošaj padać fakty takoj „dwuličnaj ihry“, h. zn., čto i kali z ukrainskich palitykaŭ stawiu inakš palityčnyja sprawy ŭ hutarkach z ministram, a jnakš na parlamantarnaj trybunie?

Japonska — Mandžurska — Kitajski blok.

Niadaŭna adbylisia pierahawory ŭ Nankinie pradstaŭnikoŭ Japonii z kitajskim dyktafaram hien. Čeng-Kaj-Šekam. Pierahawory hetaja adbywalisla dziela ŭstanaŭleńnia supolnych punktaŭ Japonska-kitajskaha dahaworu, jaki мае stwaryć azijacki blok dziaŭžaŭ — Japonii-Mandžuryi-Kitaju.

Apošnimi hadami Japonija adabrala ad Kitaju wializarnyja terytoryi zamli. Zdawałasja, što japonska-kitajskaja wajna da śmierci paswaryć hetaja narody. Tymčasam stanowicca naadwarot. Japonskija ŭplywy ŭ Kitaju ŭściaž rastuć. Sajuz Japonii-Mandžuryi-Kitaju moža ŭzraści ŭ takuju siłu, jakaja nia ŭstupić celamu światu.

Pawodle hazetnych infarmacyjaŭ

dahawor hetaj abymaje hetkija punkty: 1) Japonija, Mandžuryja i Kitaj tworac supolny azijacki blok. 2) Kitaj wystupie z Lihi Narodaŭ, 3) Kitajski ŭrad wyhanie ŭsich eŭrapejskich i amerykanskich daradnikaŭ, a na ich miesca woźmie daradnikaŭ japonskich, 4) Japonija dašč Kitaju hrašowuju pamohu, 5) Kitaj sarwie zaležnašč z biełaj rasaj i zaklučyć ciesny sajuz z Japonijaj.

Heta pakazwaje, što Japonija pašyraje swaje ŭplywy pa celym Kitaju i nawodzić u Azii swaje paradki, jakija majuć wyhnać adtul eŭropejcaŭ i amerykancaŭ.

Nie zdabrawać budzie ŭ Władywostoku i ahułam na pahrańičy kitajska-mandžurska-rasiejskim i bałšawikom.

Roznyja wiestki.

Z POLŠČY.

Ciažary sialanstwa. Z sojmawaj trybuny dawiedwajemsia, što ŭ Polščy sialanstwa pastupowa biadnieje: min. Paniatoŭski kazaŭ—za apošnia 4 hady spażyćcio pramysłowych tawaraŭ i ziemlarobskich produktaŭ abnizilasja na 53 prac. Pasoł Četwertynski kazaŭ — majem siańnia dzwie Polščy, adnu bahatuju — kazonnuju, i druhuju, katoraja z biady nia wychodzić i što raz hlybiej u joj hraźnie. Wioska płaćić padatkaŭ u 1935 hodzie ŭ čatiry razy bołš, čymsia ŭ 1929 hodzie. Pasoł Karnecki kazaŭ, — što 600 tysiać dzialej nia мае školy.

Z ZAHRAŬICY.

Abisynija suproć Italii. Italjanski ŭrad paswaje swajo wojska ŭ uschodniuju Afryku i hetym zastrašaje Abisyniju, kab jana zhadziłasia spraŭdać damahańni Italii. Ale Abisy-

nija nia ŭstupaje Italii i hatowa baranacca ad napaści Italjanskaha wojska. Hazety padajuć, što za Abisyniju zastupicca Japonija.

Anhielskija parlamantarysty abnacyjanalnych mienšaściach u Polščy. 11 h. m. u anhielskim parlamencie adzin z pasłoŭ padaŭ ministru zahrańičnych spraŭ interpelacyju ŭ sprawie stanowišč Polščy suproć traktatu, jaki hwarantuje prawy nacyjanalnym mienšaściach. Ministr adkazaŭ, što anhielski ŭrad, taksama, jak i ŭrady inšych dziaŭžaŭ, staic na tym stanowiščy, što adnastaronna traktataŭ nie kasujecca, a dziela hetaha i traktat ab mienšaściach uwažaje prawamocnym.

Aryšty ŭ Niamieččynie. Hazety padajuć: u Niamieččynie hetymi dniami adbylisia sensacyjnaja arišty — arištoŭwali wyšejšych čynoŭnikaŭ, publicystaŭ i supraczoŭnikaŭ z dyplomataŭ.

Пісьмы з вёскі.

[З сялянскага жыцця.

Краснае, Маладэчанскага пав. Жывуць у нас густой масай адны беларусы. Урадавыя становішчы ў самаўрадах і ў адміністрацыі займаюць палякі, пераважна прыбыўшыя з Польшчы, у многіх выпадках польскія асаднікі. Вёскі заселены беларусамі-праваслаўнымі, а фаліваркі — беларусамі каталікамі. Гэтыя апошнія ўважаюць сябе за палякоў. Няграматнасьць сярод нашага сялянства вялікая: каля 80% ня ўмеюць нават чытаць. Адвечны вораг — гарэлка губіць да астатку нашых сялян. Цяпер п'юць дэнатурат.

Вечарамі збіраюцца жыхары з усяе вёскі ў адну хату — чатырох граюць у карты, арэшта прыгладваюцца. Моладзь дзічэе — да бязпамяці танцуе, а ў танцах між сабою крывава б'ецца: бываюць

буря. Над Няміежчынай, надоліцай, пранісла страшнае буря, jakaja pazwaročwala ślabiejšyja budynki, palamala lasy, schapiła 8 balonau i paniesła z saboj.

Змяна konstytucyi ŭ Sawietach. Bałšawiki, za prykładam eŭrapejskich dziaŭžaŭ, zadumali zmienic swaju konstytucyju. Ad hetaha lepš tam nia budzie, bo buduć wykonywać konstytucyju tyja-ž bałšawiki.

Z KRAJU.

Z жыцця polskich asadnikaŭ. Nia mała ŭ našym Kraju jošč polskich, wajskowych i cywilnych, asadnikaŭ. Hapadarki ichnija dla našaha sialanstwa nia słužać prykladam, bo biełaruskija sialanie lepš hapadarać ad asadnikaŭ. Miascowyja sialanie nie biaruć ad asadnikaŭ ni jakich prykladaŭ. Asadniki żywuć swaim, polskim, asobnym жыціom. Majuць jany swaje arhanizacyi, z poŭnaj swabodaj dziejańnia.

16 h. m. u Brasławie adbyŭsia zjezd asadnikaŭ z celaha pawietu. Na zjeździe byŭ starasta St. Trytko i pas. Kaminski z B.B. Staršynia zjezdu skazaŭ, što asada dla asadnika nia jošč neharodaj, ale placoukaj, na jakoj asadnik robić dziaŭžaŭna - tworčuju polskuju rabotu. Z sprawadzačy wiadać, što ŭ Brasławskim pawiecie jošč 121 asadnikaŭ wajskowych i 325 asadnikaŭ cywilnych. U minulym hodzie hetaja asadniki dastali 8 tysiać zł. sieŭnaj pazyčki.

калецтвы і забойствы. Школьная моладзь расце „на лес глядзячы“ — з чужой мовай — польскае школа ня можа рабіць уплыву на беларускіх дзяцей, бо ў хаце супярэчны дух і настрой.

Праца беларускага інтэлігента сярод нашага сялянства надта цяжкая, а да гэтага без падтрыманыя ды з перашкодамі з боку „сільнейшых“.

Адзіны спосаб вызвалення з цемры нашага сялянства — гэта асьвета ў роднай мове. Трэба шырыць асьвету пазашкольную — закладаць беларускія бібліятэкі-чытальні, распаўсюджваць беларускае друкаванае слова, ладзіць беларускія прадстаўленьні і арганізаваць моладзь у культурна-просьветныя арганізацыі.

Той, хто гэтага ня робіць і гэтай рабоце перашкаджае, — зьяўляецца адказным прад Богам і гісторыяй. Гісторыя гэтых людзей асудзіць ганьбай. Спачын.

Našaje жыćcio.

M. Haradyšča, Baranawicka-ha paw. Naša miastečka lažyć na nawahradzka-baranawickim traktie nad rečkaj Serwać. Čyhunki bliska niama, dyk uwieś ruch miż Nawahradkam i Baranawičami koncentrujecca na traktie. Trakt lučyć, praz Stałowičy, Haradyšča i Walaŭku, Baranawičy z Nawahradkam.

Nasialeńnie čysta biełaruskaje. Haworym my tut usludy pabiełarusk. Niekatoryja dziaŭčaty wyłazić z polščynaj, kab zwiarnuć na ślabie ŭwahu prybyša — „Galilejca.“ Ale hetakich dziaŭčat u nas mała. Rešta ŭ nas usie świedamyja biełarusy.

Ziamla ŭ nas „lohkaja“ i čarna-ziom. Nadziely razdrabilisja. Niekatorym dostajecca pa adnamu abo i poŭhektara. Niama na čym na'č chaty pastawić. Ludzi żywuć harujuč biaz chleba i pracy. Nichto imi nia cikawicca. Sialanie za pašledniuju żywiołu starajuca kupić kawalak ziamli, kab zabiaplečyć sabie i swaim dzieciam minimum prażyćcia. Jašče u pieradkryzysowyja časy adbywalisja parcelacyi dwaroŭ, daŭhi z jakich abcažywujuć ciapier niekatoryja wloski. Ciapier tut u niekatorych wloskach prawodziacca kamasacyja. Štož z taho, kali jana prawodziacca biaz pryrezki ziamli. Ahułam kažućy, жыćcio našaje marnaje i čornaje. Rand.

Бульбаед, катлетаед і беларуская опэра.

(Фэльетон).

Адзін раз (гэта было нядаўна) беларускі бульбаед спаткаўся з беларускім катлетадам на беларускім спектаклі.

Бульбаед — ведама як бульбаед — трохі пузаваты, трохі таўставаты, але рослы і моцны, як смалены дуб. А катлетаед — худзенькі, тоненькі, як тая паненка з „Панскага Ігрышча“, у каторай няма ніякага складу. Катлетаед, хоць і ўгадаваны на бульбе, але бульбы ўжо ня хоча, а ўсё мяркуе, каб дзе схпіць панскую катлетку. А наеўшыся катлетак з панскага стала, мяркуе, каб дзе пагуляць, а пагуляўшы — пайсьці на „вучоную“ дыскусію і там быць прысяжным праціўнікам усіх і ўсяго.

— Што-ж чуваць, паночку — кажжа бульбаед, дзякуй Богу маем нарэшце беларускі спектакль. Доўга мы чакалі яго.

— Маем то маем, але які гэта спектакль — адказаў скрывіўшыся катлетаед. Рэжысер то яшчэ сюды-туды, але каго ён набраў і хто грошы збірае? Вось пабачыце, што будзе дэфіцыт. Бо хоць публіка і многа, але калі гаспадарка слабая, то ўсё марна пойдзе. Людзей, бачыце, у нас няма — ўздыхнуў катлетаед.

— Якто няма, то-ж глядзіце, поўная заля. І артыстаў прыбывае. Расьцём, паночку, расьцём! Можам часам будзе мець у Вільні свой беларускі тэатр...

— Што тэатр? Нашто ён патрэбен? Вот каб опэру нам, вот тады мы зажылі-б. А ведаеце што — пачаў з ажыўленьнем катлетаед — Грэчанінаў пачаў пісаць беларускую опэру. Уважаю, што абавязкам усіх беларусаў ёсьць злажыцца і паслаць грошы, каб опэра чымскарэй убачыла сьвет. І хоцьбы яна каштавала некалькі тысяч, то трэба натужыцца і здабыць опэру.

— Пачакайце паночку! — у нас няма яшчэ добрага і таннага народнага сьпеўніка — адказаў бульбаед. Вось людзі з вёскі пішуць і дамагаюцца сьпеўніка: „Прышліце, кажучы, беларускі сьпеўнік, бо ў нас ёсьць і сілы і ахвота, а няма народнага сьпеўніка, прышліце чымскарэй“. А што ты пашлеш, калі такога сьпеўніка няма, а калі дзе і ёсьць, то за яго хочучы шалёную цану. Вось пакуль опэру, трэба надрукаваць добры і танны беларускі сьпеўнік для народу. Добрая рэч опэра, але яна дарагая і з опэрай яшчэ пасьпеем. У нашай беларускай беднаце цяпер — гэта пакуль-што люксус.

— Што вы? Што вы? — замахаў рукамі катлетаед.

Што хацеў даказываць катлетаед, разабраць трудна было, бо пачаў гарачыцца, але на выручку яму падбег маленькі, лясенькі панок, які, прыжмурваючы свае і так вузенькія вочкі, пачаў аргументаваць з цэлай павагай патрыярха.

— Я, бачыце, стаю за беларускую опэру. Опэра — гэта знак культуры народу. Пакуль беларускі народ ня будзе мець сваей опэры, ніхто ня прызнае яго за народ

культурны. Ды апроч таго опэра мае і вялікае палітычнае значэньне. Вось, на той прыклад, каб паставіць беларускую опэру ў Празе, у Парыжы або Лёндане, то беларусы зараз-жа здабылі-б для сябе незалежнасьць. А так што? Дабіваемся ўжо столькі гадоў незалежнасьці і няма яе. А каб паставіць заграńіцай сьпэру, дык людзі паглядзілі-б і сказалі-б: „Вось якія беларусы! Яны ўжо і опэру сваю маюць, ну так дадэім ім незалежнасьць“. Вы не разумеете, якое мае значэньне опэра. Вось я езьдзіў на сусьветную канфэрэнцыю, дык я ведаю. Я дванаццаць мэморыялаў туды завёз, дабіваючыся незалежнасьці — і нічога. А ведаеце чаму? Ня было ў мяне беларускае опэры. Так і варнуўся ні з чым...

— Вось бачыце, бачыце, якое мае значэньне опэра — пачаў ізноў катлетаед, але ўжо ня скончыў, бо зазваніў званок, пагасьлі лямпы і пачалася спектаклю часьць другая...

— Бедная ты, Беларусь, што маеш такіх палітыкаў, якія опэрай хочучы збудаваць для цябе незалежнасьць, — гаварыў, ідучы на сваё месца, бульбаед. І яшчэ такіх людзі езьдзілі на сусьветныя канфэрэнцыі!

— Пачаўся спектакль. Пачаўся ён і праходзіў так, як і ўсе беларускія спектаклі. На сцэне было жыццё, на залі вяцэласць і гэты спектакль мусіць скончыўся-б так, як канчаюцца і ўсе іншыя беларускія спектаклі, каб ня — танец „русалак“. Пабачыўшы танец „русалак“, кат-

летаед прыйшоў у захопленьне.

— Вот дык ёсьць на што паглядзець! Глядзі, Мікола, то-ж гэтыя русалкі і бяз портачак, толькі стужкі паміж ног — шаптаў катлетаед свайму таварышу.

— Ды сапраўды бяз портачак — адказаў Мікола. Падойдзем бліжэй, згэтуль дрэнна відаць... І на якога чорта табе опэра, там толькі пяюць ды пяюць, а нічога не паказваюць, а тут вун што...

— Ах, якія стройныя русалачкі! — марматаў катлетаед, падсоўваючыся бліжэй да сцэны...

— І няўжо гэта русалкі? — казаў бульбаед да свайго суседа, таксама бульбаеда.

— Гэта русалкі, толькі не беларускія, а парыскія — адказаў сусед. Беларускія русалкі — дык адзетыя ў белае, доўгае адзеньне, маюць нейкі надземны, таёмны від, гэтыя дык толькі азадкамі бліскаюць... Беларускія русалкі стыдлівыя-б гэтак. Яны яшчэ без „заходняе культуры“...

— Глядзі, глядзі, у аднае русалкі стужка абвалілася — шаптаў катлетаед да свайго таварыша. Ідзем бліжэй...

Падсунуўшыся бліжэй да сцэны, катлетаед з любасьцяй прыгладзіўся да парыскіх „русалак“. — Вот дзе культура! — казаў ён сам да сябе. Захоплены „заходняй культурай“ катлетаед забыўся і аб опэры. Прыпомніў яе тады, калі трэба было напісаць фэльетон у „Родны Край“, каб дастаць катлетку з панскага стала. Камар.